

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. Мариела Деливерска, доктор по право, дмн.

Ръководител катедра „Медицинска етика и право“,

Факултет по обществено здраве, Медицински университет - София

Член на научно жури съгласно заповед № РК36-879/14.05.2018 г. на Ректора
на Медицинския университет – София

Относно: Дисертационен труд на тема „Морални аспекти на устойчиво развитие на здравеопазването“ разработен от д-р Калина Стефанова Пейчева

За придобиване на образователна и научната степен „доктор“ в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, Професионално направление 7.4. „Обществено здраве“ и Научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“.

Дисертационният труд на тема “Морални аспекти на устойчиво развитие на здравеопазването”, разработен от д-р Калина Стефанова Пейчева, е съобразен с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, на Правилника за прилагане на закона, както и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Медицински университет – София.

Общо представяне на дисертанта:

Д-р Калина Пейчева завърши висше образование във Факултета по дентална медицина към МУ - София през 2008 година, след което придобива втора магистърска степен по специалност „Обществено здраве и здравен мениджмънт“ във Факултета по обществено здраве към МУ- София.

В периода 2009-2015 г. заема академична длъжност „асистент“ в катедра „Консервативно зъболечение“ към Факултет по дентална медицина, МУ - София. Притежава богат практически опит в областта съвременни методи на диагностика на зъбен кариес както и в сферата на естетичното дентално възстановяване.

През 2015 г. придобива специалност „Оперативно зъболечение и ендодонтия“ във Факултета по дентална медицина към МУ - София.

Д-р Пейчева владее отлично на високо професионално ниво английски език, което е видно и от богатата чуждоезична литература, която докторанта използва при разработване на дисертационния труд, и на която коректно и изчерпателно се позовава.

Общо представяне на дисертационния труд:

Дисертационният труд съдържа 192 страници и е онагледен с: 21 фигури, 82 таблици и 6 приложения представлящи нагледно и изчерпателно динамиката на развитие на концепцията за устойчиво здравеопазване във връзка с повишаване здравната култура и информираност на населението за укрепване на моралните аспекти на тази концепция.

В структурно отношение дисертационният труд включва въведение, литературен обзор, цел и задачи, материал и методи, собствени проучвания, резултати и обсъждане, изводи, препоръки и приноси. Библиографията включва 207 литературни източника, от които 110 на кирилица и 73 на латиница и 24 нормативни акта. В приложение към дисертационния труд са разработени и представени 6 приложения, от които две практически издания в полза на пациентите и практикуващите специалисти, а именно: наръчник с информация за поддържане на здравословен начин на живот и психо профилактика; и здравно досие на пациента.

Актуалният характер и значимост на избраната от автора тема е безспорен. Той се предпоставя както от необходимостта от задълбочено изследване на специфичните особености при предоставяне на здравни услуги на пациентите с цел подобряване на тяхното здравословно състояние, така и от разработване на механизъм за повишаване на тяхната удовлетвореност, въз основа на концепцията за устойчиво здравеопазване. Концепция, която включва намиране на равновесие между правата на пациентите в здравеопазването, солидарността и пазарните елементи в управлението на здравните ресурси, отговорността на медицинските професионалисти и пациентите, безпристрастното и справедливо разпределение на наличното и икономически възможното.

В литературният обзор е отделено специално внимание на механизмите за подобряване взаимоотношенията на пациентите с

медицинските специалисти и професионалистите по здравни грижи, чрез повишаване на информираността и подобряване нивото на здравна грамотност на пациентите, което води до положителни резултати при вземане на решения от пациенти и поемане на лична отговорност за собственото здраве. Във фокуса на устойчиво подобряване на общественото здраве, централно място е отделено на отношението на пациентите към промоция на здраве и профилактика на заболяванията.

Разработване на представената тема осигурява запълване на съществуващ вакуум в теоретично и практическо отношение. Авторът проявява самостоятелно отношение към изследваната проблематика и умеет да аргументира собствени тези. Научният апарат е богат, а цитирането е точно и добросъвестно.

Представен е и е анализиран въпроса за отговорността на медицинските професионалисти в контекста на етично-деонтологичните правила при зачитане правата на пациента.

В практически план, чрез използване на анкетен метод на проучване са изследвани важни въпроси разкриващи механизма на реализиране на взаимоотношения между пациенти и медицински професионалисти. Изследван е въпроса за директните плащания от страна на потребителите на медицински услуги в контекста на значението на тези плащания като източник за финансиране на здравната система.

Целта на дисертационния труд е формулирана правилно и е решена посредством постигането на 4 (четири) задачи. Чрез анкетен метод на проучване са представени данни за процент на наличие на общопрактикуващи лекари сред населението, както и отношението на пациентите и на медицинските професионалисти към профилактичните прегледи и новите диагностични методи за ранна диагностика и лечение.

Анкетното проучване включва 426 медицински професионалисти, сред които 80 общопрактикуващи лекари, 106 медицински сестри, 117 лекари практикуващи в лечебни заведения за болнична медицинска помощ и 123 лекари по дентална медицина.

Общо 467 пациенти са включени в анкетното проучване, като преобладаващия процент (71,1%) положително възприемат профилактичните дейности като мярка за предотвратяване на вредоносен резултат по отношение на тяхното здравословно състояние. 27,4% от

анкетираните пациенти не отдават необходимото значение на профилактиката на заболяванията, а 1% от всички пациенти не посещават личен лекар като мярка на профилактична грижата и отговорност към собственото здраве.

Принос:

Като приносен момент при разработване на дисертационния труд може да бъде определен използвания метод на изследване, анализиране и представяне на резултати в тенденцията при формиране на доверие между пациент и личен лекар, като анализът е диференциран както по признак пол и възраст, така и по признак образование.

Оригиналност представлява проведеното проучване, при което медицински специалисти (лекари, медицински сестри и лекари по дентална медицина) са поставени в ролята на пациенти, като е анализирано тяхното лично отношение към профилактиката на собственото им здраве, както и воденето на здравословен начин на живот, като основен елемент на устойчиво развитие на здравеопазването. Здравословният начин на живот, като основен израз на позитивното здравно поведение, предполага владеенето на умения за здравно-промотивно поведение.

Здравословният начин на живот зависи преди всичко от личната здравна култура, ценостната ориентация и здравната мотивация на конкретния човек, като в контекста на концепцията за устойчивост на развитието, здравно-промотивният аспект се извежда на преден план.

В представеният дисертационен труд, аргументирано е установена липса на проактивно отношение към собственото здраве, липсата на съзнание за самопомощ и липсата на готовност за поемане на морална отговорност от страна на пациентите. Медицинските професионалисти, от своя страна, проявяват по-голяма нагласа за промяна на моралните схващания, в сравнение пациентите.

Необходими е да се предприемат действия за повишаване нивото на обща здравна грамотност и култура по отношение на поемане на отговорност и реално инвестиране в профилактика и промоция на здравето. Насочване към активен процес на балансиране на взаимодействието между индивидуалното, съзнателно информирано участие в промоцията и превенцията на здраве и компетентното участие на

профессионална помощ е „ключът“ към постигане на добър здравен резултат.

Въз основа на дисертационния труд са разработени и представени материали за повишаване на здравната грамотност по въпроси свързани със здравословен начин на живот и психо-профилактика. Разработено е здравно досие за пациентите, в което да запазват както резултати от проведени изследвания, рецептурни книжки и рецепти, така и всички лични медицински документи. Тази авторска разработка на д-р Пейчева представлява приносен момент и може да бъде оценена с висока добавена стойност предвид факта, че спомага дейността по промоция на здравето, включваща препокриващите се сфери на профилактика, протекция на здравето и здравно образование.

Фокусът върху повишаване нивото на здравно образование, чрез методите на информиране, настърчаване, и предоставяне свобода на избор на пациента по отношение на неговото лично здраве, развива умения и формира субективна здравна култура, чрез която се подпомага процеса на вземане на решения и предприемане на действия за постигане на здравословен начин на живот.

Към дисертационния труд е представен автореферат, който отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в МУ - София. Разработеният автореферат представлява съкратен вариант на дисертационния труд, като неговото съдържание съответства на съдържанието на дисертацията. В автореферата са отразени всички раздели съдържащи се в дисертационния труд, като в самия край са описани научните приноси на дисертацията, включително тези с научно-приложен характер и приносите с потвърдителен характер.

Представен е списък на публикациите свързани с разработения от д-р Калина Пейчева дисертационен труд, от които две са представени на английски език и две - на български език, публикувани в списание „Здравна политика и мениджмънт.“

В приложение към дисертационния труд е представен използваният механизъм на статистическа обработка на материали от анкетното проучване, посветено на проучване на нагласите спрямо активното

здравословно поведение, в аспекта на основополагащ елемент на устойчивото развитие на здравеопазването.

Заключение:

В момент на съществуващи сериозни предизвикателства пред националната здравна система, свързани както с дейността по предоставяне на здравни услуги в първичната медицинска помощ, така също и в рамките на извънболничната медицинска дейност на лекарите, лекарите по дентална медицина и професионалистите по здравни грижи, очертаните способи за подобряване на взаимоотношенията при предоставяне на медицински услуги спомагат за подобряване качеството на здравна помощ и повишават доволствореността на пациентите.

По тази причина считам, че дисертационния труд разработен от д-р Калина Пейчева е актуален, навременен и необходим.

Личните ми впечатления от д-р Калина Пейчева са за високо ниво на професионално-личностната отданост и научно-творческата задълбоченост, които проличават и в разработения от нея дисертационен труд.

Освен личните качества, които д-р Пейчева притежава, тя е уважаван и ценен специалист както от колегите си, така и от своите пациенти, заради висококвалифицираната професионалната дейност, която успешно реализира.

Предвид гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка и препоръчвам на членовете на почитаемото научно жури да гласуват положително за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на д-р Калина Стефанова Пейчева.

гр. София,

20.07.2018 г.

Проф. М. Деливерска, доктор по право, дмн